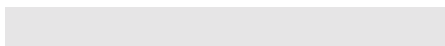

ΘΕΜΑ ΠΡΩΤΟ

**ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ
ΚΑΙ
ΕΛΛΗΝΟ-ΑΛΒΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ**

Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

1.

ΠΗΓΗ 1

Ο Αθανάσιος Ψαλίδας, διά χειρός Κοσμά Θεσπρωτού (Κοσμάς Θεσπρωτός και Αθανάσιος Ψαλίδας, Γεωγραφία Αλβανίας και Ηπείρου εξ ανεκδότου χειρογράφου, Ιωάννινα 1964), στις αρχές του 19ου αιώνα, διαιρεί τους κατοίκους της περιοχής σε:

- α) Γραικούς Χριστιανούς, που τους τοποθετεί σε όλα τα δυτικά χωριά της Δρόπολης ως την Δερβιτζάνη (εκτός από δύο), σε όλα τα ανατολικά χωριά της ίδιας κοιλάδας (εκτός από τρία), σε επτά μεγάλα και αρκετά χωριά του Δελβίνου και σε τρία χωριά της Χιμάρας.
- β) Αλβανούς Χριστιανούς, στα βόρεια και βορειοανατολικά χωριά της Δρόπολης (περιοχές Λιτζουριάς και Ρίζας), σε ορισμένα χωριά του Δελβίνου, της Χιμάρας, της Πρεμετής και της Κολόνιας καθώς και 20 περίπου χωριά της Κορυτσάς.
- γ) Αλβανούς Τούρκους, δηλαδή Μουσουλμάνους, που καλύπτουν εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων το υπόλοιπο έδαφος.

Ο Παναγιώτης Αραβαντινός με τη σειρά του, στα μέσα του 19ου αιώνα, διακρίνει τους κατοίκους της περιοχής στις εξής κατηγορίες:

- α) Έλληνες, “ήτοι οι απόγονοι των αυτοχθόνων Ελλήνων Ηπειρωτών, οι προαιωνίως ούτως ειπείν εξευγενισθέντες Πελασγοί”.
- β) Αλβανούς ή Σκιπετάρους, τους οποίους επίσης θεωρεί “ως γηγενείς”, απογόνους των αρχαίων Πελασγών και Ιλλυριών, “ανήκοντες εις τον Χριστιανισμόν και Ισλαμισμόν”, και οι οποίοι υφίστανται “που μεν αμιγείς, που δε συμμειγείς τω Ελληνικώ στοιχείω”. Μιλούν την Αλβανική.
- γ) Γραικοαλβανούς ή Ημιέλληνες, απογόνους συγκατοίκησης και επιμιξίας Ελλήνων και Αλβανών, οι οποίοι μιλούν κυρίως την Αλβανική αλλά και την Γραικική διάλεκτο με αλβανίζουσα προφορά, “ότε μετά Ελλήνων ανταποκρίνονται”. Κατά τα ήθη και έθιμα πανόμοιοι “τοις αμιγέσιν Αλβανοίς”, κατοικούν κυρίως στα παράλια του Δελβίνου, και κατά τόπους στο Αργυρόκαστρο, το Τεπελένι, την Πρεμετή, την Κορυτσά, την Οπάρα, το Μπεράτι, έως και στα Τίρανα. Τους υπολογίζει σε μια σχέση 1:2 ως προς τους “αυτόχρημα” Έλληνες της Βορείου Ηπείρου, ενώ σε ορισμένες περιφέρειες, όπως του Δελβίνου, της Πρεμετής και της Οπάρας, τους σημειώνει ως πολυπληθέστερους των κυρίως Ελλήνων, στις δε περιπτώσεις της Κορυτσάς και του Τεπελενίου, ως τους μόνους “Έλληνες” οιαδήποτε τύπου.
- δ) Σλάβους, βουλγαρικής ή σερβικής καταγωγής, περιορισμένος αριθμός των οποίων διατηρείται στις περιφέρειες της Κορυτσάς, Οπάρας και Αχρίδας.
- ε) Κουτσοβλάχους, κυρίως στις περιφέρειες της Πρεμετής, της Κορυτσάς, της Οπάρας και της Αχρίδας, αλλά και σε άλλες περιοχές της Αλβανίας (Μπεράτι, Δυρράχιο κ.λπ.).

στ) Αρβανιτόβλαχους ή Γκααραγκούνηδες, βλαχικής καταγωγής οι οποίοι, εγκατεστημένοι σε περιοχές γεινιάζουσες με αλβανικά χωριά, “ηναγκάσθησαν εκμαθείν και την διάλεκτον των ομόρων”. Τους εντοπίζει κυρίως στην περιφέρεια της Πρεμετής.

ζ) Αθίγγανους, διαιρούμενους σε Χριστιανούς, Γύφτους και Τουρκόγυφτους, “υποκρινόμενους τον Ισλαμισμόν”, οι οποίοι συναντώνται παντού, σε πόλεις και κωμοπόλεις. Σε αξιοσημείωτους αριθμούς τους εντοπίζει στην Πρεμετή (10% του όλου πληθυσμού της περιφέρειάς) και στην Κορυτσά (2,5%).

Η γεωγραφική κατανομή των κατηγοριών αυτών αποτελεί στην περίπτωση του Αρβαντινού αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης που δεν έχει ολοκληρωθεί, ας πούμε όμως χονδρικά ότι δεν αφήνεται κραυγαλέα της προηγούμενης κατανομής των Ψαλίδα - Θεσπρωτού (Π. Αρβαντινού, Περιγραφή της Ηπείρου εις μέρος τρία, Ιωάννινα 1984).

Ο Ελληνισμός της Αλβανίας,
επιμ. Θ. Βερέμη - Θ. Κουλουμπή - Η. Νικολακόπουλου, σσ. 32-33

ΠΗΓΗ 2

Γράφουν το Μάιο του 1879 στην εφημερίδα των Παρισίων “Noniteur Universal” ο Αβδούλ Φράσερι και Μεχμέτ Αλή Βρυώνη, γνωστές προσωπικότητες του αλβανικού εθνικισμού:

... Τους κατοίκους της Ηπείρου αποκαλούν Πελασγούς ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης και ο Στράβων, διατυπώνοντας έτσι τη θέση ότι η χώρα αυτή ουδέποτε αποτέλεσε μέρος της Ελλάδος και στην οποία τα πανάρχαια χρόνια κατοικούσαν οι Αιγύπτιοι. Κατά τον Στράβωνα, μάλιστα, η Ελλάδα συνόρευε προς βορράν με την Ακαρνανία και τον Αμβρακικό κόλπο. Αφού, λοιπόν, η αρχαία Γεωγραφία δεν έρχεται συνεπικουρη στους Έλληνες, ρωτάμε τους αντιφρονούντες ποιο μέρος της Ηπείρου είναι ελληνικό. Εκείνος που τυχόν αποδέχεται τα επιχειρήματα των ελληνικών συλλόγων θα πίστευε ότι στην Ελλάδα δεν ανήκει μόνο η Αλβανία, αλλά και η Μακεδονία, η Θράκη, η Ρουμανία, η Μ. Ασία, η Μ. Ελλάδα και μάλιστα η Μασσαλία.

Η Ήπειρος κατοικείται από 650.000 χιλιάδες. Πόσοι από αυτούς άραγε είναι Έλληνες και πού κατοικούν; Στην Κορυτσά, στο Μπεράτι, στο Αργυρόκαστρο ή στην Τσαμουριά; Βεβαίως όχι. Γιατί από χωριό σε χωριό αν διέρχεται κανείς συναντά μόνο Αλβανούς Ηπειρώτες και όχι Έλληνες. Μόνο στα Γιάννινα και στην Άρτα και σε μερικά χωριά της Πωγωνιανής από τους 200.000 κατοίκους ομιλούν ελληνικά οι 35.000 και κάνουν χρήση της ελληνικής γύρω στους 60.000. Θα θυσιάζονταν, λοιπόν, οι 650.000 γνησιότατοι Αλβανοί για το λόγο ότι 60.000 από αυτούς ομιλούν ελληνικά;

Αυτό προκειμένου να ικανοποιηθεί η πλεονεξία των ελληνικών συλλόγων και η τεχνητή κίνηση, την οποία εύκολα η Πύλη μπορούσε να σταματήσει από την αρχή, κατά κακή, όμως, μοίρα μας άφησε να αυξηθεί και τα αποτελέσματά της φαίνονται τώρα. Η τωρινή διαγωγή της Ελλάδας μαρτυρεί ότι σκέπτεται να μιμηθεί εκείνη της Ρωσίας. Αλλά αυτή υποστηρίζει τις αξιώσεις με στρατιωτικές δυνάμεις, τις οποίες ευτυχώς δεν έχει η Ελλάδα...

Η αρχή της ομοιότητας της γλώσσας θα οδηγούσε πολύ μακριά. Πρώτα από όλα θα χορηγούσε σε μας το δικαίωμα να απαιτήσουμε από τους Έλληνες 200.000 Αλβανούς, που κατοικούν στη συνοικία Πλάκα των Αθηνών και στα νησιά Ύδρα και Σπέτσες. Η Ήπειρος ήταν και θα μείνει πάντοτε αλβανική, όπως τη δημιούργησε η φύση και η ιστορία...

Εάν επιμένει η Ελλάδα στην ακόρεστη πλεονεξία της, που αντιβαίνει τους κανόνες της δικαιοσύνης και τους δίκαιους εθνικούς πόθους μας, οι Αλβανοί έχουνε αδιαπραγμάτευτη θέληση να υπερασπίσουν την πατρίδα τους μέχρι εσχάτων. Έδωσαν όρκο να μην παραχωρήσουν σπιθαμή γης και να πεθάνουν γι' αυτήν, εάν αυτό χρειαστεί. Εδώ εξαγγέλλουμε τα αληθινά φρονήματα όλων των συμπολιτών μας. Η Ευρώπη δεν πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες ολέθριων αγώνων, τους οποίους θα προκαλούσε σε εμάς η προς την Ελλάδα απαίσια προσάρτηση... (Αβδούλ Φράσερι - Μεχμέτ Αλή Βρυώνη).

Α. Παπαδόπουλου, Ο Αλβανικός Εθνικισμός και ο Οικουμενικός Ελληνισμός, σσ. 24-26

Αφού λάβετε υπόψη σας το πρόβλημα των κριτηρίων βάσει των οποίων ορίζονταν οι εθνοπολιτισμικές κατηγορίες πολιτών στον ευρύτερο χώρο της Ηπείρου:

- α) Να εντοπίσετε τα χαρακτηριστικά του αλβανικού εθνικισμού όπως παρουσιάζονται μέσα από το δημοσίευμα της παρισινής εφημερίδας.
- β) Να εκθέσετε εκείνες τις απόψεις των θιασιωτών του αλβανικού εθνικισμού, που στοιχειοθετούν την πλαστογράφηση των εθνολογικών δεδομένων της Ηπείρου, στο πλαίσιο συσκότισης της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

2.

ΠΗΓΗ 1

Μετά την ήττα της Πύλης, τον Μάρτιο του 1878, η Ρωσία υποχρέωσε την οθωμανική κυβέρνηση να υπογράψει την επαχθή Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου. Σκοπός της συνθήκης ήταν να ανακόψει την επιρροή της Αυστροουγγαρίας στα Βαλκάνια, να ικανοποιήσει τους Πανσλαβιστές, που επιδίωκαν την απελευθέρωση όλων των Σλάβων, και να ενισχύσει τη θέση της Ρωσίας στην περιοχή. Η Αλβανία υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα θύματα της συνθήκης αυτής, που παραχωρούσε σημαντικά αλβανικά εδάφη στη Σερβία, το Μαυροβούνιο και τη διευρυμένη Βουλγαρία. Στη Σερβία παραχωρήθηκε μεγάλο μέρος του σαντζακίου της Πρίστινα, στο Μαυροβούνιο δόθηκαν περιοχές της Βόρειας Αλβανίας, στις οποίες περιλαμβάνονταν το Πετς (Ιπέκ), Ούλτσιν (Ουλκίνι), Χότι, Πλάβα, Γκουτσία και Πονγκκόριτσα. Η Βουλγαρία έλαβε μεγάλο μέρος της Δυτικής Αλβανίας, το οποίο περιελάμβανε την Κορυτσά, τη Δίβρα και το Τέτοβο. Η αλβανική αντίδραση στη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου υπήρξε άμεση και αυθόρμητη: στα βιλαέτια του Κοσσυφοπεδίου, της Σκόδρας και του Μοναστηρίου, σχηματίστηκαν ταχύτατα τοπικές επιτροπές άμυνας...

Πρώτος στόχος του Αλβανικού Συνδέσμου που ιδρύθηκε στην Γριρσρένη ήταν να οργανώσει πολιτικά και στρατιωτικά την αντίσταση στον διαμελισμό των

αλβανικών εδαφών και να ζητήσει από τον Σουλτάνο την ενοποίηση των τεσσάρων βιλαετιών - Ιωαννίνων, Μοναστηρίου, Σκόδρας και Κοσσυφοπεδίου - σε μια ενιαία πολιτική και διοικητική μονάδα. Στόχος του Συνδέσμου δεν ήταν μόνο να υπερασπιστεί την ακεραιότητα των αλβανικών εδαφών αλλά και να διεκδικήσει αυτονομία μέσα στην αυτοκρατορία, μόλις το επέτρεπαν οι περιστάσεις. Η στάση της Πύλης υπήρξε αρχικά ενθαρρυντική, εξαιτίας της κοινής τους αντίθεσης στη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου. Η πλειοψηφία των συγκεντρωθέντων στην Πρισρένη ήταν συντηρητικοί μουσουλμάνοι, και μέσω αυτών η Πύλη προσδοκούσε να ασκήσει επιρροή προς όφελός της. Ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια για την πολιτιστική, εθνική και πολιτική πρόοδο των Αλβανών ήταν η συνεχιζόμενη άρνηση της οθωμανικής διοίκησης να αναγνωρίσει πως δεν ήταν Τούρκοι, αλλά ένας λαός διαφορετικός, με ιδιαίτερη ταυτότητα. Ο προσηλυτισμός μεγάλου αριθμού Αλβανών στο Ισλάμ και η ασφάλεια, που τους παρείχε η Πύλη από την απειλή των Σλάβων και των Ελλήνων, τους οδήγησαν τελικά να ταυτιστούν σε μεγάλο βαθμό με τα ιδεώδη και τις επιδιώξεις των οθωμανών Τούρκων, αντί να υποστηρίζουν αμιγώς αλβανικά ιδεώδη και επιδιώξεις. Έτσι η ίδια η φύση της οθωμανικής κυριαρχίας καθυστέρησε τη γέννηση της αλβανικής εθνικής συνείδησης και του αντίστοιχου εθνικού κινήματος και υπήρξε η αιτία που οι Αλβανοί ήταν ο τελευταίος βαλκανικός λαός που κατέκτησε την ανεξαρτησία του από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

M. Vickers, *Οι Αλβανοί*, σσ. 56-58

ΠΗΓΗ 2

Όταν το Συνέδριο του Βερολίνου (1878), μετά τη λήξη του ρωσοτουρκικού πολέμου, αποφάσισε την παραχώρηση μέρους της Ηπείρου στην Ελλάδα, καθώς και μέρους της Βόρειας Αλβανίας στο Μαυροβούνιο, η Τουρκία σε συνεννόηση με τους Αλβανούς επέτρεψε την ίδρυση του αλβανικού συνδέσμου, ο οποίος διακήρυξε ότι η περιοχή ανάμεσα στην Πρέβεζα, την Άρτα και τα Βιτώλια, τα Σκόπια, τη Μιτροβίτσα και τη Σκόδρα είναι αλβανική και συνεπώς δεν πρέπει να παραχωρηθεί από αυτήν τίποτε ούτε στους Έλληνες ούτε στους Σέρβους και ότι πρέπει να συσταθεί καθεστώς αυτόνομης Αλβανίας, η οποία θα περιλαμβάνει όλη την Ήπειρο και την Αλβανία, σύμφωνα με τα παραπάνω σύνορα ...

Η διακήρυξη αυτή έφερε άμεσα αποτελέσματα, γιατί οι Αλβανοί επιδίωξαν να υπερασπίσουν τις επιδιώξεις τους αυτές με τα όπλα. Ακολούθησαν αιματηρές συγκρούσεις με τους Μαυροβούνιους που κατέληξαν σε τροποποιήσεις των επιδιώξεων, ώστε με πρόταση της Αγγλίας να τους δοθεί μόνο το *Dulcigno*. Επίσης, τροποποιήθηκαν και οι παραχωρήσεις προς την Ελλάδα. Αντί της παραχώρησης που προτάθηκε από τη Γαλλία και αφορούσε την ηπειρωτική γραμμή Ιωαννίνων - Αγ. Δονάτου - Πρέβεζας η πρεσβευτική διάσκεψη του 1881 στην Κωνσταντινούπολη περιόρισε την ελληνική επέκταση στην Ήπειρο μόνο στο νομό Άρτης, τον οποίο κατέλαβε η Ελλάδα τον Ιούλιο του 1881.

Μετά την επιτυχία αυτή του αλβανικού συνδέσμου σχετικά με τις παραχωρήσεις προς την Ελλάδα και το Μαυροβούνιο, οι Αλβανοί επέμειναν και στο ζήτημα της αυτονομίας της Αλβανίας μαζί με ολόκληρη την Ήπειρο, αλλά η Υψηλή Πύλη δεν είχε κανένα λόγο να ευνοεί τις επιδιώξεις του αλβανικού συνδέσμου και επέτυχε με τον Δερβίς Πασά να συλλάβει τους σημαντικότερους αρχηγούς των Αλβανών και να καταπνίξει έτσι τις αυτονομιστικές τους κινήσεις.

A. Παπαδόπουλου, ό.π., σσ. 54-55

Αφού διαβάσετε τις πηγές:

- α) Να αναφέρετε κάτω από ποιες συνθήκες εμφανίζεται εθνικό αλβανικό κίνημα και ποιες είναι οι αντιδράσεις του στη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου και του Βερολίνου.
- β) Να παρουσιάσετε τις ανασταλτικές συγκυρίες που παρελκύουν τις επιδιώξεις του και τα αλληπάλληλα προσκόμματα που προέβαλλε η Οθωμανική Αυτοκρατορία στους στόχους του.

3.

ΠΗΓΗ 1

Το 1844 ξέσπασε εξέγερση στις πόλεις Σκόπια, Τέτοβο και Πρίστινα που στεφόταν ενάντια στην υψηλή φορολογία και τον αυξανόμενο συγκεντρωτισμό του οθωμανικού καθεστώτος. Τον επόμενο χρόνο, ακολούθησε κι άλλη εξέγερση, στη Γιάκοβα. Όταν, το 1847, ξέσπασε και νέα εξέγερση, χιλιάδες Αλβανοί φυλακίστηκαν ή εκτοπίστηκαν στη Μικρά Ασία, ενώ χιλιάδες κατεστραμμένοι αγρότες εγκατέλειψαν τα χωριά τους αναζητώντας δουλειά στις λιγοστές πόλεις ή μεταναστεύοντας, κυρίως προς την Τουρκία, τη Ρουμανία και την Αίγυπτο.

M. Vickers, ό.π., σ. 51

ΠΗΓΗ 2

Μια από τις πρώτες ενέργειες του Αλβανικού Συνδέσμου ήταν η αποστολή υπομνήματος στον Λόρδο Beaconsfield, τον βρετανό απεσταλμένο στο Συνέδριο του Βερολίνου. Μεταξύ άλλων έγραφαν: "Όπως δεν είμαστε και δεν επιθυμούμε να είμαστε Τούρκοι, για τον ίδιο λόγο θα αντιπαχτούμε με όλες μας τις δυνάμεις σε οποιονδήποτε θελήσει να μας μεταβάλει σε Σλάβους, Αυστριακούς ή Έλληνες. Επιθυμούμε να είμαστε Αλβανοί". Στο στάδιο αυτό, η Πύλη συνέχιζε να υποστηρίζει τον Σύνδεσμο, με την ελπίδα πως θα ανάγκαζε τις Δυνάμεις να επανεξετάσουν το "Ανατολικό Ζήτημα" και τους κινδύνους που θα μπορούσαν να προκύψουν από την περαιτέρω επέκταση των ανεξάρτητων βαλκανικών κρατών, οδηγώντας τις να στηρίξουν την εξασθενημένη οθωμανική εξουσία στην περιοχή. Μην μπορώντας να ξεχάσει το μάθημα του Αλή Πασά, η Πύλη έκανε επανειλημμένες απόπειρες παρέμβασης στην τοπική αυτονομία της Αλβανίας. Όμως, πριν περάσει πολύς καιρός, οι Αλβανοί

άρχισαν να αντικαθιστούν τις πολιτικές διαμαρτυρίες με πράξεις πολιτικής ανυπακοής και ένοπλη δράση. Ο Σύνδεσμος αποφάσισε να προκαλέσει ανοιχτά την εξουσία της Πύλης με την άρνηση αποστολής στρατευσίμων. Πράγματι, προς το τέλος του 1878, ο λαός της Βόρειας Αλβανίας, αν και είχε ακόμα ελάχιστα αναπτυγμένη εθνική συνείδηση, άρχισε να αρνείται να υπηρετήσει τη στρατιωτική θητεία ή να καταβάλει φόρους στις οθωμανικές αρχές. Τα γεγονότα αυτά συνέπεσαν με την οργάνωση αντιοθωμανικών διαδηλώσεων σε όλα τα αλβανικά βιλαέτια.

M. Vickers, ό.π., σ. 61

ΠΗΓΗ 3

Είναι αλήθεια ότι μέχρι το 1912-13 δεν διαμορφώθηκε, φανερά τουλάχιστον, εθνικισμός, αλλά ένας ασαφής και αποσπασματικός εθνισμός που οφείλετο κυρίως: α) στην έλλειψη μέχρι τότε κρατικής υποστάσεως στο αλβανικό έθνος, β) στη θρησκευτική πανσπερμία και την εθνική κατάταξη των Αλβανών με βάση το θρήσκευμα (μουσουλμάνοι = Τούρκοι, ορθόδοξοι χριστιανοί = Έλληνες κ.λπ.), γ) στην ιδιόμορφη κοινωνική συγκρότηση του αλβανικού έθνους με βάση τις πανίσχυρες “φάρες” και τη φυλετική του διαίρεση στις δύο φυλές (τους Γκέγκηδες του βορρά και τους Τόσκηδες του νότου) και δ) στις μόνιμες επί αιώνες ξένες επιβουλές και επιρροές (Αυστρίας, Ιταλίας κ.λπ.).

Μετά την ανεξαρτησία της Αλβανίας το 1912-13 πρωτοστατούσας της πολιτικής και πνευματικής ιντελιγκέντσιας (Φαν Νόλι, ο Μιχάτ Φράσερι, Μπ. Τσούρι, Α. Ρουστέμι κ.λπ.) αναπτύσσεται ένα ακόμη ισχυρότερο κίνημα διαμόρφωσης αλβανικής συνείδησης και περιχαράκωσης των εθνικών της χαρακτηριστικών (π.χ. γλώσσα). Οι προσπάθειες των Αναγεννητών δεν είχαν πέσει στο κενό.

Α. Παπαδόπουλος, ό.π., σ. 139

Με βάση τις πιο πάνω πηγές:

- α) Να παρουσιάσετε τη δράση του Αλβανικού Συνδέσμου.
- β) Να εκθέσετε τους λόγους για τους οποίους το εθνικό αίσθημα των Αλβανών αποσπασματικά εκδηλώθηκε μέχρι το 1912-13.
- γ) Να τεκμηριώσετε την άποψη του σχολικού σας εγχειριδίου ότι “δεν υπήρξε αυτόνομο εθνικό αλβανικό κίνημα”.

4.

ΠΗΓΗ

Τα ελληνικά επιχειρήματα περί του εθνικού χαρακτήρα της Βορείου Ηπείρου ενισχύονταν από το μεγάλο αριθμό ελληνικών σχολείων που λειτουργούσαν στην περιοχή, συντηρώντας την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό. Ενώ, όμως, οι Δυνάμεις αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν ως κριτήριο για τον καθορισμό της εθνικότητας τη γλώσσα που μιλιόταν μέσα στην οικογένεια, οι Έλληνες υποστήριζαν πως η εθνικότητα έπρεπε να καθοριστεί με βάση το εθνικό αίσθημα, και πως η χάραξη των ελληνοαλβανικών συνόρων έπρεπε να

επιτρέψει την ένωση των περιοχών όπου κυριαρχούσε ο ελληνικός πολιτισμός. Ο Βενιζέλος υποστήριζε πως εφόσον ούτε η γλώσσα ούτε η φυλή δεν μπορούσαν να καθορίσουν την εθνικότητα, θα έπρεπε μοναδικό κριτήριο να είναι η εθνική συνείδηση. Μάλιστα, ζήτησε ακόμα και τη διενέργεια δημοψηφίσματος στην Ήπειρο.

M. Vickers, ό.π., σ. 136

Το σχολικό σας εγχειρίδιο γράφει πως “η επιτροπή που ανέλαβε το έργο (δηλαδή τον καθορισμό των συνόρων) βρέθηκε σε αδιέξοδο”.

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α) Να αναφέρετε τους λόγους που δυσχέραιναν το έργο της επιτροπής.
- β) Να σχολιάσετε τη φράση της πηγής: “εφόσον ούτε η γλώσσα ούτε η φυλή μπορούσαν να καθορίσουν την εθνικότητα, θα έπρεπε μοναδικό κριτήριο να είναι η εθνική συνείδηση”.

5.

ΠΗΓΗ

Το πρόγραμμα που υπέβαλε ο Αλβανικός Σύνδεσμος στην Πύλη, τον Ιανουάριο του 1879, περιείχε τα εξής πέντε αιτήματα: ενοποίηση των αλβανικών επαρχιών σε ένα ενιαίο βιλαέτι· σχηματισμό εθνικού κοινοβουλίου για τη διακυβέρνηση του βιλαετιού· διορισμό αλβανόφωνων κυβερνητικών υπαλλήλων· υιοθέτηση της αλβανικής γλώσσας στην εκπαίδευση· και τέλος, αξιοποίηση μέρους των πόρων του για την πραγματοποίηση δημοσίων έργων μέσα στο βιλαέτι. Όμως, οι οθωμανικές αρχές προτίμησαν να αγνοήσουν το πρόγραμμα του Συνδέσμου ...

Όταν τα οθωμανικά στρατεύματα αποσύρθηκαν από τις αλβανικές περιοχές για να επιτρέψουν την παράδοσή τους στους Μαυροβούνιους, αυτές καταλήφθηκαν από τις δυνάμεις του Συνδέσμου. Μόνο τότε κατάλαβαν επιτέλους οι Δυνάμεις πως ο Σύνδεσμος της Πρισρένης δεν ήταν μια απλή οργάνωση, δημιούργημα της Πύλης ...

Οι Αλβανοί αισθάνονταν αηδιασμένοι από την προδοσία της Πύλης, που είχε παραχωρήσει περιοχές τους στο Μαυροβούνιο. Στη Σκόδρα, ένας ηγέτης του Αλβανικού Συνδέσμου είπε στον Knight πως:

... οι Αλβανοί δεν έβλεπαν με καλό μάτι την κυβέρνηση της Τουρκίας: “Οι Τούρκοι!” φώναξε θυμωμένα ο αρχηγός, “τι έχουν κάνει για μας; Μας φορολογούν και μας ληστεύουν, αυτό είναι όλο. Οι πασάδες τους, οι καθηλωμένοι στο παρελθόν, δεν μας προσφέρουν τίποτα σε αντάλλαγμα για όσα μας κλέβουν. Μήπως μπορούν να μας υπερασπιστούν; Να μας προστατεύσουν; Όχι... Σ’ το λέω, δεν πρόκειται να τους ανεχτούμε άλλο. Οι αρχηγοί του Συνδέσμου έχουν πάρει όρκο. Αφού παραχωρήθηκε ανεξαρτησία στο Μαυροβούνιο και στη Βουλγαρία, θα έρθει και η σειρά της Αλβανίας να αποκτήσει την ανεξαρτησία της και να αναγνωρισθεί από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Ειδάλλως, δεν μας νοιάζει. Αφήστε μας ήσυχους, αυτό μας φτάνει”. ...

Ήταν η πρώτη φορά που η Οθωμανική Αυτοκρατορία ερχόταν αντιμέτωπη με εθνικιστικό κίνημα μουσουλμανικής προέλευσης. Το ανερχόμενο αλβανικό κίνημα αμφισβητούσε ευθέως την οθωμανική κυριαρχία και δημιουργούσε κατάλληλες συνθήκες για μια ξένη επέμβαση, με αποτέλεσμα να συστήσουν οι Δυνάμεις στον Σουλτάνο να συντρίψει τον Σύνδεσμο το ταχύτερο ...

Ακόμα κι αν η Πύλη συνέτριψε τελικά τον Σύνδεσμο, δεν ήταν σε θέση να συντρίψει ούτε το επαναστατικό πνεύμα που είχε αφυπνιστεί ούτε την εθνική συνείδηση που είχαν κάνει την εμφάνισή της και τα οποία εξακολούθησαν να αναπτύσσονται ...

Όμως, η κυβέρνηση του σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Β' (1876-1909) είχε επιβάλει καθεστώς τρόμου στις αλβανικές περιοχές· συχνές ήταν οι συλλήψεις εθνικιστών, ενώ είχαν τεθεί εκτός νόμου όσες τοπικές οργανώσεις είχαν συνδεθεί με τον Σύνδεσμο.

M. Vickers, ό.π., σσ. 62-63 και 70-72

Αφού διαβάσετε την πηγή:

- α) Να παρουσιάσετε το πρόγραμμα του Αλβανικού Συνδέσμου και την κατάληξη του πολιτικού κινήματος που εκπροσωπούσε.
- β) Να κρίνετε αν ο Αλβανικός Σύνδεσμος της Πρισρένης ήταν μια οργάνωση - ανδρείκελο, δημιούργημα της Πύλης για τη διευκόλυνση των χειρισμών της.

6.

ΧΑΡΤΗΣ

από το βιβλίο *Ο Ελληνισμός της Αλβανίας*,
των Θ. Βερέμη - Θ. Κουλουμπή - Η. Νικολακόπουλου,
Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΕΛΙΑΜΕΠ

Με βάση τον χάρτη και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α) Να διερευνήσετε τους λόγους και να παρουσιάσετε τους εξωγενείς παράγοντες που υπαγόρευαν την εκάστοτε διαφορετική χάραξη των αλβανικών συνόρων κατά το 1913.
- β) Να αναφέρετε και να αξιολογήσετε τη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων κατά τη διάσκεψη του Λονδίνου.

7.

ΠΗΓΗ 1

Η συνοριακή γραμμή του πρωτοκόλλου της Φλωρεντίας είχε στερήσει από την Ελλάδα την περιφέρεια των Αγίων Σαράντα, μια περιφέρεια -σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της- κατ' εξοχήν ελληνική, που αποτελούσε τη φυσική διέξοδο προς τη θάλασσα του βορείως των Ιωαννίνων τμήματος της χώρας. Η Ελλάδα είχε επίσης ζητήσει να περάσει η γραμμή των συνόρων βόρεια της Πρεμετής, εξαιτίας των εμπορικών δεσμών της περιοχής με τους Αγίους Σαράντα και τα Ιωάννινα.

M. Vickers, ό.π., σ. 137

ΠΗΓΗ 2

Καρπός πλημμελούς έρευνας (χωρίς ουσιαστική διερεύνηση των πραγματικών φρονημάτων των κατοίκων της όλης περιοχής) το πρωτόκολλο της Φλωρεντίας υποχρέωσε την Αθήνα να αποσύρει τα στρατεύματά της εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος ... Με το πρωτόκολλο αυτό δημιουργήθηκε ουσιαστικώς και ο όρος "Βόρειος Ήπειρος", της όλης αυτής περιοχής "μετακινηθείσης" εκτός της αδιαίρετης γεωγραφικής, οικονομική και πολιτιστικής ενότητας της υπολοίπου Ηπείρου.

H. Αντωνόπουλου, *Αλβανία και Ελληνοαλβανικές σχέσεις*, σ. 15

ΠΗΓΗ 3

Το Βορειοηπειρωτικό είναι μείζον θέμα με δική του προϊστορία γεγονός που αποδεικνύεται από την απόφαση της Αλβανικής Εθνικής Συνελεύσεως, που πραγματοποιήθηκε στη Δίβρα το 1916: "Αναγνωρίζομεν τον ελληνικόν χαρακτήρα της Νοτίου Αλβανίας, όπου το εκπολιτιστικό έργο των ελληνικών σχολείων δεσπόζει τόσο από ηθικής, όσο και από εθνικής απόψεως".

Η από 15-5-1920 προσωρινή συμφωνία της Καπεστίτσας μεταξύ Ελλήνων και Αλβανών, με την οποία η Ελλάδα εδέχετο να μην καταλάβει την Κορυτσά, που θα εξεκένωναν οι Γάλλοι, οι δε Αλβανοί ανέλαμβαναν υποχρεώσεις απέναντι του εντοπίου ελληνικού στοιχείου, μέχρις ότου η Αθήνα ασκήσει τα εκ των διεθνών αποφάσεων δικαιώματά της.

Την από 17-5-1920 ψήφισμα της Γερουσίας των μεταστραφεισών ΗΠΑ, το οποίο υιοθετούσε την πρόταση Λοτζ: Πέραν της Δυτικής Μικράς Ασίας και της Δωδεκανήσου, η Βόρειος Ήπειρος που επίσης παρεχωρείτο στην Ελλάδα να συμπεριλάμβανε την περιοχή της Κορυτσάς (βλ. και Πρεσβευτική Συνδιάσκεψη Παρισίων, 9-11-1921).

Ειδικότερα, ως προς τα εκπαιδευτικά δικαιώματα: Όταν το 1920 η Αλβανία υπέβαλε αίτηση στην Κοινωνία των Εθνών (ΚΤΕ) για να καταστεί μέλος αυτής, οπότε θα ανελάμβανε και τις γενικές δεσμεύσεις προστασίας των Μειονοτήτων, η Αθήνα αντιδρώντας εξήτησε επιπλέον εγγυήσεις διασφαλίζουσες την Ελληνική Μειονότητα. Η Ελλάδα, μάλιστα, εξήτησε την προστασία όχι μόνο της ελληνικής εκπαίδευσης στα ελληνόφωνα χωριά, αλλά και εκείνη των θρησκευτικών δικαιωμάτων όλων των Ορθοδόξων Αλβανών, ανεξαρτήτως μητρικής γλώσσας. Το Συμβούλιο της ΚΤΕ έκρινε το ελληνικό αίτημα εύλογο, εξήτησε δε από τα Τίρανα εξηγήσεις ως προς τις προθέσεις αυτών έναντι της μεταχείρισης των Μειονοτήτων.

Τελικώς, η Αλβανία κατέθεσε την 2-10-1921 Διακήρυξη, που “υποτίθεται ότι εξακολουθεί να την δεσμεύει”. Τα άρθρα 5 και 6 της Διακηρύξεως αυτής προβλέπουν αντιστοίχως, πρώτον ότι οι Αλβανοί υπήκοοι φυλετικών, θρησκευτικών και γλωσσικών μειονοτήτων θα απολαύουν της ίδιας μεταχείρισης και ασφαλείας προς εκείνες των υπολοίπων Αλβανών και νομικώς και πρακτικώς ...

Η δέσμευση αυτή έρχεται σε πλήρη αντίθεση προς τον αλβανικό εκείνο νόμο του Ιουλίου 1991, δυνάμει του οποίου απαγορεύθη ο σχηματισμός πολιτικών κομμάτων επί εθνικής θρησκευτικής βάσεως, νόμο που έπληξε από σκοπού την ελληνική Μειονοτική Οργάνωση “Ομόνοια” και δεν της επέτρεψε να θέσει υποψηφιότητες και να λάβει μέρος στις δεύτερες κατά σειρά ελεύθερες αλβανικές εκλογές της ανοίξεως 1992 (βλ. Υπόμνημα “Ομόνοιας” προς Διάσκεψη ΔΑΣΕ Μόσχας, Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1991).

Η. Αντωνόπουλου, ό.π., σσ. 159-161

Με βάση τις πηγές και τις πληροφορίες του σχολικού σας εγχειριδίου να απαντήσετε στα εξής:

- α) Να κρίνετε τη λύση που δόθηκε από το πρωτόκολλο της Φλωρεντίας (Δεκέμβριος 1913) αναφορικά με το Βορειοηπειρωτικό.
- β) Κάτω από ποιες συνθήκες δημιουργήθηκε ο όρος “Βόρειος Ήπειρος”;
- γ) Ποιες παραχωρήσεις εξασφάλιζε το πρωτόκολλο της Κέρκυρας στους Έλληνες μειονοτικούς και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η πρώτη επίσημη διεθνής αναγνώριση της ελληνικότητας της Βόρειας Ηπείρου από το αλβανικό κράτος και τις Μεγάλες Δυνάμεις;
- δ) Ποιες πράξεις του αλβανικού κράτους και των Μεγάλων Δυνάμεων συγκλί-νουν στην αναγνώριση της Βόρειας Ηπείρου;

8.

ΠΗΓΗ 1

Ο Σκεντέρμπεης, προασπιζόμενος την ανεξαρτησία ενώπιον της οθωμανικής προέλασης, θεώρησε απαραίτητο να εξασφαλίσει την υποστήριξη και των υπόλοιπων αλβανικών δυνάμεων. Τον Μάρτιο του 1944, αντιλαμβανόμενος

πως η μεγαλύτερη αδυναμία του αλβανικού λαού ήταν η έλλειψη ενότητας, ο Σκεντέρμπεης οργάνωσε συνέλευση ευγενών στην ενετική πόλη Αλέσιο (Λέζια). Στη συνέλευση αυτή, που έγινε γνωστή ως Λίγκα του Αλέσιο ή Αλβανικός Σύνδεσμος, συμφώνησαν να παραμερίσουν τις διαφορές τους και να σχηματίσουν ένα ενωμένο μέτωπο αντίστασης ενάντια στους Οθωμανούς ... Για τα επόμενα 25 χρόνια, ο Σκεντέρμπεης οδήγησε τις αλβανικές δυνάμεις, οι οποίες σε ελάχιστες περιπτώσεις ξεπέρασαν συνολικά τους 10.000 άνδρες, σε διαδοχικές νίκες επί του πολύ μεγαλύτερου αριθμητικά και αρτιότερα εξοπλισμένου οθωμανικού στρατού. Το δεύτερο τέταρτο του 15ου αιώνα κορυφώθηκε η εκστρατεία των Οθωμανών στην Κεντρική Ευρώπη και την Ιταλία. Η απειλή της Πύλης είχε ανησυχήσει ολόκληρη την Ευρώπη - ειδικά την Ουγγαρία όπου οι οθωμανικές επιθέσεις γίνονταν όλο και πιο σαρωτικές. Οι στρατιωτικές επιτυχίες του Σκεντέρμπεη προξένησαν το ενδιαφέρον και τον θαυμασμό του παπικού κράτους, της Βενετίας και της Νεάπολης, που επίσης απειλούνταν από την άνοδο της οθωμανικής δύναμης στην άλλη πλευρά της Αδριατικής. Με την ελπίδα να ενισχύσουν και να διευρύνουν το τελευταίο χριστιανικό προπύργιο στα Βαλκάνια, προμήθευσαν τον Σκεντέρμπεη με χρήματα, εφόδια και σε ορισμένες περιπτώσεις με στρατεύματα.

Στις 14 Μαΐου του 1450, ισχυρός οθωμανικός στρατός έφτασε στα τείχη της Κρούγια και άρχισε την πολιορκία του φρουρίου. Σύμφωνα με τα Χρονικά τους Ραγούσας (Ντουμπρόβνικ), η πολιορκία διήρκεσε 4 μήνες, και χιλιάδες νεκροί έπεσαν κάτω από τις επάλξεις· τελικά, τα αλβανικά στρατεύματα κατόρθωσαν να εξαναγκάσουν τον οθωμανικό στρατό σε υποχώρηση πριν την έναρξη του χειμώνα. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453, ο Πάπας Πίος Β΄ αποπειράθηκε να οργανώσει άλλη μια σταυροφορία κατά της Πύλης. Ήδη οι αλβανικές περιοχές υφίσταντο ολοένα και πιο καταστροφικές επιθέσεις από τους Οθωμανούς. Τον Ιούνιο του 1466 ο Μωάμεθ Β΄ ηγήθηκε στρατού 150.000 περίπου ανδρών που κατευθύνθηκε προς την Κρούγια ερημώνοντας στο περάσμά του τη χώρα. Καθώς στάθηκε αδύνατο να συγκεντρωθεί αρκετή βοήθεια από το εξωτερικό, οι αλβανικές δυνάμεις βρέθηκαν πολύ κατώτερες αριθμητικά, με αποτέλεσμα να αναγκαστούν τελικά να παραδώσουν την πόλη στα οθωμανικά στρατεύματα. Ο Σκεντέρμπεης πέθανε μετά από σοβαρή ασθένεια το 1468 ... Η αντίσταση συνεχίστηκε ακόμη και μετά το θάνατό του και μόλις το 1479 υποτάχτηκαν πλήρως στην οθωμανική κυριαρχία όλες οι κατοικούμενες από Αλβανούς περιοχές ... Περισσότερο από τετρακόσια χρόνια αργότερα, το όνομά του επρόκειτο να γίνει σύμβολο ενότητας και δύναμης του αγώνα των Αλβανών για επιβεβαίωση της εθνικής τους ταυτότητας.

M. Vickers, ό.π., σσ. 30-31

ΠΗΓΗ 2

Διάσημο παράδειγμα είναι ο πατέρας του Σκεντέρμπεη, Ιωάννης (Γκιον) Καστριώτης, ο οποίος είχε αλλαξοπιστήσει επανειλημμένα. Ως σύμμαχος της Βενετίας ήταν καθολικός, αλλά ασπάστηκε την ορθοδοξία όταν συμμάχησε με τον Στέφανο Λαζάρεβιτς της Σερβίας. Η αλβανική παροιμία "ku eshte shprata

eshte feja” (όπου το σπαθί, εκεί κι η πίστη), σχετίζεται άμεσα με αυτό το παρελθόν. Από όλους τους υποτελείς των Οθωμανών στα Βαλκάνια, οι Αλβανοί ήταν αυτοί που ευκολότερα ασπάζονταν τον ισλαμισμό. Ωστόσο η πλειοψηφία των προσήλυτων ήταν άντρες, ενώ οι γυναίκες συνήθως διατηρούσαν τη χριστιανική τους πίστη, ακόμα και αν παντρεύονταν μουσουλμάνο, παίζοντας το ρόλο των διαμεσολαβητών καλής θέλησης μεταξύ των δύο θρησκειών. Σε πολλές περιπτώσεις, ολόκληρα χωριά αποκήρυξαν οικειοθελώς την πίστη των προγόνων τους, με αντάλλαγμα πολιτικά οφέλη. Η δυνατότητα να κερδίσουν κάποιο τιμάριο ή να αποφύγουν την παράδοση ενός υγιούς γιου στο παιδομάζωμα δεν ήταν παρά δύο από τους πολλούς λόγους για τους οποίους εγκατέλειπαν το χριστιανισμό.

M. Vickers, ό.π., σσ. 40-41

Με βάση τις πηγές και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α) Να παρουσιάσετε τους παράγοντες επιτυχίας του αγώνα του Γ. Σκεντέρμπεη.
- β) Το σχολικό σας εγχειρίδιο γράφει: “μετά την ηρωική αντίσταση του Γ. Σκεντέρμπεη ... εξισλαμίστηκαν ...”. Να αναφέρετε τους λόγους που οι Αλβανοί ασπάζονταν τον ισλαμισμό και να τους σχολιάσετε.

9.

ΠΗΓΗ 1

Κατά τα μέσα του 18ου αιώνα, υπήρξε μια αξιοσημείωτη εξαίρεση στον γενικό κανόνα της παρακμής. Η Μοσχόπολη (Βοσκοπόγια) γνώρισε μεγάλη πολιτιστική ανάπτυξη και αναδείχθηκε σε σημαντικό εμπορικό και πνευματικό κέντρο. Παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός της αποτελείτο κυρίως από Αλβανούς και Βλάχους, η πόλη έγινε κέντρο του ελληνικού πολιτισμού. Διέθετε πολλούς ορθόδοξους ναούς με πλούσιο διάκοσμο καθώς και το πρώτο τυπογραφείο των Βαλκανίων, όπου τυπώθηκαν πολλά βιβλία στην ελληνική γλώσσα. Το 1744, ομάδα λογίων ίδρυσε εκεί τη σχολή Νέα Ακαδημία που προσέφερε ανώτερες σπουδές στους ορθόδοξους σπουδαστές της. Ωστόσο, παρά την άνθισή της, η Μοσχόπολη δεν μπόρεσε να προβάλει αντίσταση στις επιθέσεις που προέρχονταν από τις συγκριτικά καθυστερημένες περιοχές που την περιέβαλλαν και υπέφερε επανειλημμένα από επιδρομές ληστρικών συμμοριών. Η μόνιμη αυτή αντιπαλότητα είχε ως αποτέλεσμα να λεηλατηθεί η πόλη τρεις φορές, το 1769, το 1772 και το 1780. Είκοσι χρόνια αργότερα, ο γάλλος πρόξενος Φ. Πουκεβίλ που την επισκέφτηκε, έγραφε: “Μετά από μια δεκαετία ερήμωσης, διαρπαγών και εχθροπραξιών, η Μοσχόπολη έχει εξαφανιστεί από προσώπου αλβανικής γης. Το μόνο που έχει απομείνει από την πόλη είναι καμιά διακοσαριά καλύβες όπου κατοικούν φτωχοί βοσκοί, αλλά κι αυτές δεν θ’ αργήσουν να θαφτούν ανάμεσα στα ερείπια που ακόμα θυμίζουν το αλλοτινό της μεγαλείο”. Το τραγικό τέλος της Μοσχόπολης, της πόλης με τους 40.000 κατοίκους, δεν είναι παρά ένα παράδειγμα της αναρχίας που μάστιζε την Αλβανία κατά το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα.

M. Vickers, ό.π., σσ. 37-38

ΠΗΓΗ 2

Το 1921 όταν κατακυρώθηκε η Βόρειος Ήπειρος στην Αλβανία, λειτουργούσαν 350 ελληνικά σχολεία με 483 δασκάλους. Το 1923, μέσα σε μια τετραετία, ο αριθμός μειώθηκε σε 78 σχολεία και 113 δασκάλους.

Η συνεχής μείωση ακολουθεί τον παρακάτω πίνακα:

Έτος	Σχολεία	Δάσκαλοι
1926-27	68	102
1928	66	85
1929	60	83
1930	63	82
1931	64	50
1932	40	50
1933	10	11
1934-35	00	00

Η αλβανική κυβέρνηση μη αρκεσθείσα στη μείωση των ελληνικών σχολείων, την οποία επιτυγχάνει με κάθε τρόπο, προχώρησε στην τροποποίηση του άρθρου 206 του Συντάγματος και απαγόρευσε τελείως τη λειτουργία ιδιωτικών σχολείων προς τα οποία εξομοίωσε και τα σχολεία της ελληνικής μειονότητας. Επέδωκε προφανώς να απαλλάξει οριστικά την Αλβανία από τη χρήση της ελληνικής γλώσσας, η οποία εθεωρείτο μέσο διατήρησης της ελληνικής συνείδησης των Ελλήνων της Αλβανίας και που η εξαφάνισή της με την πάροδο του χρόνου θα αλλοίωνε καθ' ολοκληρία την εθνική συνείδηση των Βορειοηπειρωτών.

Η ΚΤΕ παρέπεμψε τη διαφορά στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, το οποίο, κατά την 34η Σύνοδο της 6ης Απριλίου 1939, απεφάνθη ότι η ελληνική μειονότητα δικαιούται να ιδρύει ελεύθερα και να συντηρεί τα σχολεία της και όπου δεν υπήρχαν πόροι να τους καταβάλει το αλβανικό κράτος. Την απόφαση αυτή ο τότε πρωθυπουργός της Αλβανίας, Μ. Φράσερι, δήλωσε την 23η Αυγούστου 1935 προς την ΚΤΕ ότι αποδέχεται και αναλαμβάνει την υποχρέωση να συμμορφωθεί προς αυτή. Από τότε άρχισε ξανά η λειτουργία των ελληνικών σχολείων της Β. Ηπείρου, ιδίως στην περιφέρεια Αργυροκάστρου και Χειμάρρας, αλλά σε πολύ περιορισμένη κλίμακα.

Η τρομοκρατία και η καταπίεση αντικαθιστούν τον ακυρωθέντα από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης νόμο. Για να διδάξει Έλληνας δάσκαλος, πρέπει να είναι απαραίτητως Αλβανός υπήκοος. Αλλά ήταν αδύνατο να ευρεθούν 500 δάσκαλοι με αλβανική υπηκοότητα.

Α. Παπαδόπουλου, ό.π., σσ. 126-127

Με βάση τις πηγές και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α) Να αναφέρετε κι άλλες πόλεις της Βορείου Ηπείρου, εκτός από τη Μοσχόπολη, στις οποίες λειτούργησαν σχολεία όπου διδάσκονταν γράμματα για τους Ορθόδοξους και τα αποτελέσματα αυτής της πολιτιστικής ανάπτυξης.

- β) Αφού μελετήσετε τη μείωση του αριθμού των σχολείων - όπως φαίνεται στον πίνακα που παρατίθεται στην πηγή 2 - να παρουσιάσετε και να κρίνετε την εκπαιδευτική πολιτική των αλβανικών κυβερνήσεων έναντι των ελλήνων μειονοτικών.
- γ) Να διερευνήσετε τις επιδιώξεις των αλβανικών κυβερνήσεων με την κατάργηση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας.

10.

ΠΗΓΗ

Η Σοβιετική ένωση είχε κατορθώσει να γίνει δημοφιλής σε μερίδα Αλβανών πατριωτών, με την αποκάλυψη των Μυστικών Συμφωνιών και συγκεκριμένα αυτής του Λονδίνου (1915) που προέβλεπε διαμελισμό της Αλβανίας από την Ιταλία, το Μαυροβούνιο και την Ελλάδα ...

Η Αλβανία εντατικοποίησε και την αντιαμερικανική προπαγάνδα, παρά το γεγονός ότι ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Ιάκωβος Μπερνς (1945-47), είχε φροντίσει προσωπικά να αποσυρθεί η ερώτηση της Ελλάδας για το θέμα της Βορείου Ηπείρου από την ατζέντα της ειρηνευτικής διάσκεψης του Παρισιού. Ανταπαντώντας στην αλβανική εχθρότητα και στην άρνηση του Χότζα να δεχθεί τους αμερικανικούς όρους για αναγνώριση, η Ουάσιγκτον ανακάλεσε τη διπλωματική της αποστολή από την Αλβανία στις 6 Νοεμβρίου του 1946. Τα αμέσως επόμενα χρόνια, φαίνεται ότι οι δύο δυτικές δυνάμεις επιχειρήσαν να ανατρέψουν το καθεστώς Χότζα οργανώνοντας αποστολές ένοπλων ομάδων Αλβανών εθνικιστών, που έφταναν διά θαλάσσης στο έδαφος της μικρής βαλκανικής χώρας (συνήθως από την Κέρκυρα). Οι επιχειρήσεις αυτές δεν είχαν καμία επιτυχία γιατί ήταν εκ των προτέρων γνωστές στο καθεστώς των Τιράνων, το οποίο φρόντιζε να πάρει και τα κατάλληλα μέτρα. Οι βρετανικές -αρχικά- και αργότερα συνδυασμένες αμερικανικοβρετανικές αυτές αποστολές παρέμεναν ανεπιβεβαίωτες, μέχρι που ήρθαν στη δημοσιότητα τα σχετικά αρχεία του Foreign Office για να μας απαλλάξουν από κάθε αμφιβολία.

Γ. Χαρβαλιά, Αλβανία, από το Βαλκάνια: Από το διπολισμό στη νέα εποχή, σσ. 121-123

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις:

- α) Να αιτιολογήσετε την αντι-δυτική τοποθέτηση της Αλβανίας.
- β) Να αναφέρετε κατά χρονολογική σειρά τις επεμβάσεις ξένων δυνάμεων στα εδάφη της, εντάσσοντάς τις στην ιστορική τους συγκυρία, από τη δημιουργία του αλβανικού κράτους μέχρι και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

11.

ΠΗΓΗ

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της "Ομόνοιας" στο μέσον του 1992 το 50% του πληθυσμού της ελληνικής μειονότητας είχε μετακινηθεί προς την Ελλάδα

(Επενδυτής, -6-7/7/92). Σήμερα η πλειοψηφία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της ελληνικής μειονότητας έχει μεταναστεύσει στην Ελλάδα. Το καλοκαίρι στην Αλβανία συναντάμε εκεί κυρίως παιδιά και ηλικιωμένους ...

Με τη μετανάστευση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού προς την Ελλάδα δημιουργείται ένα κενό στις μειονοτικές περιοχές της Αλβανίας, το οποίο μπορεί να καλυφθεί από Αλβανούς πρόσφυγες του Κόσοβου. Επίσης, το προσφυγικό αυτό ρεύμα μπορεί να "διοχετευθεί" και προς την Ελλάδα. Η Ελλάδα, βέβαια, μπορεί να επικαλεσθεί τη Συμφωνία του Schengen για αυστηρή επιτήρηση και έλεγχο των ελληνοαλβανικών διασυνοριακών διαβάσεων προς την Ελλάδα ως εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να προβεί στα απαραίτητα μέτρα ελέγχου των συνόρων, κάτι όμως, που σε περίπτωση πολεμικών συρράξεων είναι ιδιαίτερα δύσκολο.

Το μέγεθος της ελληνικής μειονότητας φθίνει ραγδαία, με συνέπεια μετά από μερικά χρόνια να υποστεί πληθυσμιακή απίσχναση για βιολογικούς λόγους ...

Με δεδομένη τη μετανάστευση μεγάλου μέρους των παραγωγικών ηλικιών της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας στην Ελλάδα μπορεί να ακολουθήσει η ελληνική κυβέρνηση απέναντι στην Αλβανία τη γεωοικονομική λογική, η οποία προτείνει φιλειρηνική, συνεπή προς τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, πολιτική χαμηλών τόνων και υποκατάσταση του στόχου της "οικονομικής διείσδυσης", "ελληνικής ενδοχώρας", "οικονομικοπολιτικού κηδεμόνα", "ηγεμονικού περιφερειακού σταθεροποιητή", κ.ά., με τον στόχο της "οικονομικής συνεργασίας προς αμοιβαίο όφελος". Με αυτή τη στοχοθέτηση επιτυγχάνεται: πρώτον, η δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ της Ελλάδας και της Αλβανίας και, δεύτερον, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία, όπως αυτά απορρέουν από τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου.

Αυτή η στόχευση εντάσσεται οργανικά στη βαλκανική πολιτική της Ελλάδας, η οποία ως χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με πολιτική σταθερότητα και σχετική οικονομική ευρωστία στην περιοχή, προωθεί την πολυμερή διαβαλκανική συνεργασία σε όλους τους τομείς των διακρατικών σχέσεων και την ενιαία αντιμετώπιση των βαλκανικών χωρών από την Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο τη διασφάλιση της ειρήνης, την κατοχύρωση των υφισταμένων συνόρων, την ασφάλεια και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στα Βαλκάνια.

Η ελληνική κυβέρνηση, προκειμένου να ασκήσει μια αποτελεσματική πολιτική για την ελληνική μειονότητα στην Αλβανία, μπορεί να προχωρήσει σε μέτρα όπως π.χ.:

- να συνάψει διμερείς ή πολυμερείς διακρατικές συμφωνίες κοινωνικής, πολιτικής, τεχνολογικής και οικονομικής συνεργασίας για να δημιουργηθεί το απαιτούμενο θεσμικό πλαίσιο άσκησης διασυνοριακής οικονομικής δραστηριότητας
- να συμβάλει στην αποκατάσταση και διατήρηση της ειρήνης στην περιοχή και στην άμβλυση όποιων πολιτικών ή μειονοτικών προβλημάτων
- να ασκήσει μια ενεργή περιφερειακή πολιτική ανάπτυξης των ελληνικών παραμεθόριων περιοχών - Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη - βασικά σε έργα υποδομής και ιδίως στην κατασκευή ενός συγκοινωνιακού άξονα - οδικού

και σιδηροδρομικού - στα δυτικο-βόρειο-ανατολικά σύνορα της χώρας μας, γνωστού και ως "Εγνατίας οδού".

Τα μέτρα ειδικής μορφής στοχεύουν στη δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου για τη συγκράτηση και επιστροφή στη Βόρειο Ήπειρο της ελληνικής μειονότητας:

- Συντονισμός από μια εξειδικευμένη κεντρική κρατική υπηρεσία των διάσπαρτων μέχρι σήμερα φορέων και προγραμμάτων που απευθύνονται στην ελληνική μειονότητα της Αλβανίας. Κατάρτιση από την παραπάνω υπηρεσία ενός συνεκτικού και μακροχρόνιου προγράμματος στήριξης και συγκράτησης της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία κ.λπ.

Ο Ελληνισμός της Αλβανίας, σσ. 139-140 και 142-145

Με βάση την πηγή και τις πληροφορίες του σχολικού σας εγχειριδίου να απαντήσετε στα εξής:

- α) Πώς εννοείτε την κατοχύρωση των δικαιωμάτων και τη στήριξη της ελληνικής μειονότητας μέσω της εμπέδωσης και διεύρυνσης της βαλκανικής συνεργασίας και ειδικότερα της οικονομικής;
- β) Ποια μέτρα, κατά την κρίση σας, θα συντελούσαν στη συγκράτηση της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία;
- γ) Διαβαθμίστε τα μέτρα κατά κατηγορίες (γενικά, ειδικά, οικονομικά, πολιτικά, πολιτιστικά κ.λπ.) και ως προς την αποτελεσματικότητά τους.

12.

ΠΗΓΗ

Η άρση της εμπόλεμης κατάστασης στις 28 Αυγούστου 1987 έγινε χωρίς προηγουμένως να έχει προηγηθεί κάποια ουσιαστική διαπραγμάτευση που θα κατοχύρωνε ουσιαστικά ανταλλάγματα ή εγγυήσεις, οι οποίες θα διασφάλιζαν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της μειονότητας. Η απόφαση έγινε πράξη με τη μορφή δηλώσεως: "Η κυβέρνηση αποφαίνεται και δηλώνει ότι ο χαρακτηρισμός της Αλβανίας ... ως εχθρικού κράτους έχει πάψει να υφίσταται ... Η ελληνική κυβέρνηση είναι πεπεισμένη ότι η δήλωσή της αυτή αποτελεί την αφετηρία για τη ρύθμιση των ζητημάτων, που είναι ακόμη εκκρεμή ανάμεσα στις δύο χώρες ... Ειδικότερα θα είναι προς όφελος της ελληνικής μειονότητας για την οποία το ενδιαφέρον της ελληνικής κυβερνήσεως ήταν και παραμένει αμέριστο".

Η άρση του εμπόλεμου, ωστόσο, που άφηνε σε επικίνδυνη εκκρεμότητα τεράστια εθνικά ζητήματα, όπως το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας Ελλάδας - Αλβανίας, δεν αποτέλεσε πράξη υπουργικού συμβουλίου και δεν δημοσιεύτηκε ποτέ στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αφού ξεσήκωσε και θύελλα διαμαρτυριών από την αντιπολίτευση και τις βορειοηπειρωτικές οργανώσεις. Χαρακτηριστικό είναι ότι και οι βουλευτές της Αριστεράς (ΕΑΡ) τάχθηκαν κατά της άνευ όρων άρσης του εμπόλεμου με την Αλβανία.

Τον επόμενο χρόνο ωστόσο, η ελληνική πολιτική στο ζήτημα των σχέσεων με την Αλβανία επιφύλαξε μία ακόμη έκπληξη. Στην ολομέλεια του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου (ECOSOC) του ΟΗΕ, που συνήλθε στη Νέα Υόρκη στις 27 Μαρτίου 1988, ο Έλληνας αντιπρόσωπος απείχε από την ψηφοφορία για την καταδίκη της Αλβανίας στον τομέα της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που θα επικύρωνε προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ενδεχομένως να ενεργοποιούσε τη διαδικασία αποβολής της Αλβανίας από τον ΟΗΕ, λόγω παραβίασης βασικών άρθρων του καταστατικού του Οργανισμού. Κατόπιν παράστασης της Πανεπιστημιακής Ομοσπονδίας Αμερικής και Καναδά και της διεθνούς μη κυβερνητικής οργάνωσης (NGO) *Minority Rights Group*, η αρμόδια Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Γενεύη, κατά την 44η σύνοδό της, είχε αποφασίσει να άρει το απόρρητο για τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις της Αλβανίας και για την άρνηση του αλβανικού καθεστώτος να συνεργαστεί με τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, για τη συστηματική και κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα της ελληνικής μειονότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 8 της απόφασης 1503 του Οικονομικού Κοινωνικού Συμβουλίου, η αρμόδια Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ζητούσε από την ολομέλεια των κρατών του ECOSOC την έγκριση της άρσης του απορρήτου και τα στοιχεία που βρίσκονται στην κατοχή της για να δοθούν στη δημοσιότητα ... Κατόπιν έντονης παρασκηνακής δραστηριότητας της μόνιμης αλβανικής διπλωματικής αντιπροσωπείας στον ΟΗΕ, η ολομέλεια των κρατών μελών του ECOSOC απέρριψε την απόφαση με 11 ψήφους υπέρ, 13 κατά και 29 αποχές. Προς μεγάλη έκπληξη των διεθνών παρατηρητών κατά την ψηφοφορία με ονομαστική κλήση η Ελλάδα απείχε. Οι εξηγήσεις που έδωσε ο τότε υπουργός Εξωτερικών Κάρολος Παπούλιας στις επερωτήσεις βουλευτών της αξιωματικής αντιπολίτευσης (Καλογιάννη και Βεζδρεβάνη) υπήρξαν ομολογουμένως ανεπαρκείς.

Από το συλλογικό τόμο Βαλκάνια, σσ. 184-185

Με βάση την πηγή και τις πληροφορίες του σχολικού σας εγχειριδίου:

- α) Να αναφέρετε τις προσπάθειες ομαλοποίησης των σχέσεων των δύο χωρών και να τις χαρακτηρίσετε.
- β) Να διερευνήσετε τις πολιτικές σκοπιμότητες και τις πολιτικές επιδιώξεις που εξυπηρετούν.
- γ) Να αξιολογήσετε τα οφέλη που προέκυψαν από τη διαλλακτική προσέγγιση των ελληνικών κυβερνήσεων με το καθεστώς των Τιράνων.
- δ) Να σχολιάσετε την πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης που καταψήφισε τη δημοσιοποίηση της παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ελλήνων μειονοτικών.

13.

ΠΗΓΗ

Ελληνική δήλωση περί Απαραβιάστου των Συνόρων, 1984

Η όξυνση των αλβανογιουγκοσλαβικών σχέσεων το 1981, λόγω της κινητικότητας των Αλβανών Κοσσοβάρων, καθώς και μετέπειτα οι γενικότερες εξωτερικές τοποθετήσεις, αν όχι και πρωτοβουλίες, της τότε ελληνικής κυβερνήσεως στα ζητήματα Δύσεως-Ανατολής, αφοπλισμού, Βορρά-Νότου κ.λπ., φαίνεται ότι ήλκυσαν ευμενώς τους αλβανικούς προβληματισμούς έναντι της γείτονος χώρας στα νώτα τους. Του διαβλεπομένου τούτου κλίματος, τον Φεβρουάριο 1984, επωφελείται ο τότε Έλλην πρωθυπουργός και σε λόγο του στα Ιωάννινα δηλώνει κατηγορηματικώς ότι η αρχή του απαραβιάστου των ευρωπαϊκών συνόρων, που περιλαμβάνεται στην τελική πράξη της Συμφωνίας του Ελσίνκι για την ασφάλεια και συνεργασία με την Ευρώπη (1975), ισχύει και για τα σύνορα με την Αλβανία. Με την ίδια όμως ευκαιρία υπογράμμισε και τις ελληνικές ιδιαίτερες ευαισθησίες για τα δικαιώματα της Βορειοηπειρωτικής Μειονότητας.

Τον Ιούνιο του ιδίου έτους επισκέπτεται την Αθήνα ο Αλβανός υφυπουργός Εξωτερικών, Μωχάμετ Καπλάνι, επίσκεψη την οποία ανταπέδωσε λίγους μήνες αργότερα ο Έλλην υπουργός Εξωτερικών. Οι επαφές και οι μερικότερες συμφωνίες έτσι συνεχίστησαν. Ο αντίκτυπός τους, αν δεν ήταν τόσο σημαντικός όσο αναμένετο, υπήρξε πάντως παρών. Οπωσδήποτε, αξίζει εδώ να σημειωθεί η υιοθέτηση μορφωτικής συμφωνίας που, μεταξύ άλλων, προέβλεπε και τη διδασκαλία από Έλληνες επιστήμονες, για μικρά χρονικά διαστήματα, στην ελληνική Παιδαγωγική Ακαδημία Αργυροκάστρου, που διαπλάθει τους δασκάλους των περιοχών όπου τα Τίρανα επιτρέπουν την εκμάθηση της ελληνικής ...

Το ασύμφορο, και βεβαίως αντιφατικό της εξακολουθήσεως του καθεστώτος του εμπολέμου με την Αλβανία, όταν επί δεκαέξι ήδη έτη (1971) υπήρχαν κανονικές διπλωματικές μετ' αυτής σχέσεις, αποτέλεσε προβληματισμό και της νέας (από το 1981) ελληνικής κυβερνήσεως. Άλλωστε, ως φαίνεται, οι δύο Υπερδυνάμεις, ιδιαίτερος δε η Αμερική, συνιστούσαν στην Αθήνα να προχωρήσει στην άρση του εμπολέμου, την πλήρη δηλαδή ομαλοποίηση των σχέσεών της με τα Τίρανα, παίζοντας έτσι μείζονα ρόλο στη διατήρηση της γενικότερης ισορροπίας στα Βαλκάνια. Ειδικότερα η Ουάσιγκτον και οι λοιποί δυτικοί σύμμαχοι είχαν την πεποίθηση ότι η άρση του εμπολέμου θα αποτελούσε ένα ακόμη λόγο αρνήσεως των Τιράνων να στραφούν πάλι - λόγω της διαφοράς με τη Γιουγκοσλαβία στο θέμα του Κόσσοβου - προς την κατεύθυνσή της Σοβιετικής Ενώσεως...

Η άρση αυτή του εμπολέμου υπήρξε ενέργεια μονομερής, χωρίς να επιχειρηθεί μια πρώτη έστω εξασφάλιση συναφής προς τις συνθήκες διαβιώσεως της ελληνικής μειονότητας. Ο αποχαρακτηρισμός αυτός της Αλβανίας ως εχθρικού κράτους δεν εκόμισε ό,τι ανεμένετο.

A. Αντωνόπουλου, Αλβανία και Ελληνοαλβανικές σχέσεις, σσ. 35-38 και 40

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα εξής:

- α) Μέσα από ποια ιστορική συγκυρία, διατυπώθηκε η ελληνική δήλωση περί απαραβιάστου των συνόρων και η δήλωση περί άρσης του εμπολέμου;
- β) Ποια αποτελέσματα είχαν αυτές οι ελληνικές διπλωματικές πράξεις;

14.

ΠΗΓΗ

Το πώς έβλεπε η αλβανική πλευρά τις σχέσεις με την Ελλάδα αντικατοπτρίζεται στο βιβλίο του Χότζα που εκδόθηκε μετά το θάνατό του με τίτλο "Δύο Φίλοι Λαοί". Είναι χαρακτηριστικό ότι εκφράζεται μεν η επιθυμία για βελτίωση των σχέσεων, αλλά χωρίς ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Ακόμη, σε πολλά αποσπάσματα τονίζονται οι πάγιες αλβανικές θέσεις για το ζήτημα των Ελλήνων της Αλβανίας δίχως να αφήνεται το παραμικρό περιθώριο για παρεξηγήσεις. Χαρακτηριστικά για το ζήτημα της θρησκείας αναφέρεται:

"Όσον αφορά το πρόβλημα της θρησκείας, ως γνωρίζουν οι παπάδες της Αθήνας ... ότι η εποχή των εκκλησιών και της θρησκείας στη σοσιαλιστική Αλβανία έχει περάσει για πάντα" ...

(Μερικά χρόνια αργότερα και κάτω από άλλες συγκυρίες) εποικοδομητική αποδείχθηκε η συνάντηση Σαμαρά - Καπλάνι τον Ιούλιο του 1991 στην Κέρκυρα. Ο υπουργός Εξωτερικών αναγκάστηκε για πρώτη φορά να καταδικάσει δημόσια τους "ελληνικούς σοβινιστικούς κύκλους και τις εκκλησιαστικές οργανώσεις που επιβαρύνουν με τις ενέργειές τους το κλίμα στις διμερείς σχέσεις". (Βορειοηπειρωτικών Βήμα, Οκτώβριος - Νοέμβριος 1991 - η δήλωση αυτή φαίνεται διπλωματικά αναγκαία προκειμένου να επιτύχει ο υπουργός το στόχο του). Σε αντάλλαγμα όμως απέσπασε την υπόσχεση του Αλβανού υπουργού Εξωτερικών για τη χορήγηση βίζας στον Έξαρχο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, Επίσκοπο Ανδρούσης, Αναστάσιο Γιαννουλάτο. Μία από τις λίγες υποσχέσεις που αναγκάστηκαν να τηρήσουν τα Τίρανα.

Από το συλλογικό τόμο *Βαλκάνια*, σ. 184 και 189

Αφού μελετήσετε την πηγή και με βάση τις γνώσεις από το σχολικό σας εγχειρίδιο:

- α) Να αναφέρετε τα απαγορευτικά μέτρα που πήρε το κομμουνιστικό καθεστώς των Τιράνων κατά της ορθοδοξίας.
- β) Να παρουσιάσετε κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε η αποκατάσταση της θρησκευτικής λατρείας και το έργο του αρχιεπισκόπου Αναστασίου.

15.

ΠΗΓΗ

Η στάση της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία κατά τη διάρκεια της Ιταλογερμανικής Κατοχής και ειδικότερα η αξιόλογη συμμετοχή της στην αντίσταση, τη διέσωσε μεταπολεμικά από μια τύχη ανάλογη προς εκείνη που

είχαν οι Τσάμηδες στην Ελλάδα. Αντιθέτως, αρκετοί Έλληνες στελέχωσαν, εν συνεχεία, την ιεραρχία του Κόμματος Εργασίας και κατέλαβαν έως και θέσεις υπουργών στις αλβανικές κυβερνήσεις. Οι παλαίμαχοι Παρτιζάνοι αποτελούν ακόμη και σήμερα ένα σοβαρό πόλο της μειονότητας, που αντιτίθεται σθεναρά στην απαξίωση του συνόλου του παλαιού καθεστώτος, ιδίως όταν βλέπουν την αναγέννηση και επιβράβευση με μνημεία των αντιπάλων τους, του υπερδεξιού εθνικιστικού (και κατά κύριο λόγο μουσουλμανικού) αλβανικού κινήματος “Balli Kombetar” (Εθνικό Μέτωπο).

Οι δραματικές πολιτικές εξελίξεις των τελευταίων ετών οδήγησαν στην ανάδειξη από τους κόλπους της ελληνικής μειονότητας μιας φυσικής ηγεσίας, η οποία προχώρησε στη συγκρότηση μιας αυτόνομης οργάνωσης, της “Ομόνοιας”, και στη διαμόρφωση ενός πλήρους δικτύου τοπικών παραρτημάτων οπουδήποτε υπήρχε ελληνικός πληθυσμός. Η οργανωμένη μειονοτική εκπροσώπηση σε πολιτικό επίπεδο ισχυροποίησε την έκφραση της εθνικής ταυτότητας, προσφέροντας ένα μηχανισμό ενοποίησης των επιμέρους διαστάσεων που τη συγκροτούν ...

Σήμερα η “Ομόνοια” και η “Ένωση” αποτελούν έναν καθοριστικό παράγοντα στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή της Νοτιοδυτικής Αλβανίας, όπως φαίνεται χαρακτηριστικά και από τον έλεγχο των αντίστοιχων Νομαρχιών.

Ο Ελληνισμός της Αλβανίας, επιμ. Θ. Βερέμη, Θ. Κουλουμπτή, Η. Νικολακόπουλου, Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΕΛΙΑΜΕΠ, σσ. 89-90

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε τους στόχους των πολιτικών κομμάτων των Ελλήνων μειονοτικών στην Αλβανία.